

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

РОЗВИТОК І ВИХОВАННЯ **ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ**

підготовки бакалавра

спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

за спеціалізацією 016.02 Олігофренопедагогіка

освітньо-професійної програми «Корекційна психопедагогіка та логопедія»

Силабус вибіркової навчальної дисципліни «Розвиток і виховання дітей раннього віку» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 016 «Спеціальна освіта» (016.02 Олігофренопедагогіка), за освітньою програмою «Корекційна психопедагогіка та логопедія»

Розробники: Сергеева Валентина Федорівна, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Силабус вибіркової навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, протокол № 1 від 30 серпня 2021р

Завідувач кафедри: _____ _____ Кузава І.Б

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 01, Освіта/педагогіка спеціальність 016 Спеціальна освіта, (016.02 олігофренопедагогіка) Освітньо-професійна програма Корекційна психопедагогіка та логопедія бакалавр	Вибіркова
Кількість годин 150 кредитів 5		Рік навчання 2
		Семестр 3
		Аудиторні - 54
		Лекції - 24 Практичні - 30 Лабораторні - Індивідуальні -
ІНДЗ: €		Самостійна робота 86 год.
		Консультації 10 год.
	Форма контролю: залік	
Мова навчання - українська		

II. Інформація про викладача

Сергеєва Валентина Федорівна,

Вчене звання - кандидат педагогічних наук,

Науковий ступінь - доцент,

Посада: доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: (0501087179, valentina.sergeeva@live.com

Дні занять (згідно електронного розкладу на сайті університету)

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

У загальному розвитку людини період раннього дитинства відіграє важливу роль. Саме в ранньому віці закладається підґрунтя здоров'я та інтелекту малюка. Унікальність цього етапу полягає також у стрімкості фізичного та психічного розвитку дитини, що потребує особливої уваги з боку лікарів, педагогів і батьків.

Силабус вибіркової навчальної дисципліни "Розвиток і виховання дітей раннього віку" складено відповідно до вимог підготовки бакалавра галузі знань 01, Освіта/педагогіка, спеціальності 016 Спеціальна освіта (016.02 олігофренопедагогіка), згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Силабус визначає обсяги знань, що зазначені у освітній програмі і які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня; алгоритм вивчення навчального матеріалу курсу; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

2. Міждисциплінарні зв'язки: навчальний курс пов'язується з циклом педагогічних та психологічних дисциплін, зокрема: "Вступ до спеціальності "Спеціальна освіта"", "Вікова фізіологія з основами гігієни", "Вікова, педагогічна та спеціальна психологія", "Педагогіка інклюзивної освіти", "Педагогіка загальна з історією", "Теорія та історія корекційної педагогіки", "Комплексна психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини" тощо.

3. Предметом дисципліни є вивчення закономірностей і особливостей розвитку і виховання дітей раннього віку.

Метою викладання навчальної дисципліни "Розвиток і виховання дітей раннього віку" є набуття знань про особливості періоду раннього дитинства та його важливість для всього подальшого фізичного, психічного, емоційного та інтелектуального розвитку дитини; засвоєння основних характеристик фізичного і психічного розвитку дітей раннього віку; опанування принципів, методів, засобів і форм роботи з дітьми раннього віку.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни "Історія загальної та спеціальної педагогіки" є:

- дати знання про становлення й розвиток педагогіки дітей раннього віку;
- ввести в педагогічний і освітній обіг студентів новий фактичний історико-педагогічний матеріал щодо становлення та розвитку педагогіки раннього віку;
- ознайомити студентів з пріоритетами вітчизняної педагогічної думки і сучасної практики освіти дітей раннього віку;
- навчити студентів оперувати основними поняттями і категоріями педагогіки раннього віку;
- дати знання про цілі, принципи та завдання освіти дітей раннього віку; загальні особливості розвитку дітей у цей віковий період;
- забезпечити опанування матеріалу з поетапно-вікового розвитку і виховання дітей раннього віку;
- сформулювати уявлення про організацію освітньої роботи з дітьми раннього віку у закладах дошкільної освіти;
- ознайомити з особливостями діагностики та освітньо-розвиткової роботи серед дітей раннього віку з проблемами у психофізичному розвитку.

4. Результати навчання (компетентності).

Результатами вивчення дисципліни мають стати такі сформовані в здобувачів вищої освіти професійні компетентності:

інтегральна або ключова компетентність, що вживається по відношенню до узагальненого опису кваліфікаційного рівня і виражає головні компетентності

характеристики даного рівня щодо навчання/професійної діяльності:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

загальні компетентності (ЗК), що мають універсальний характер, не прив'язаний до предметної діяльності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні або фахові (предметні) компетентності (СК), які визначають профіль освітньої програми та кваліфікацію випускника.

Предметні компетентності з навчального предмету "Розвиток і виховання дітей раннього віку" є однією з складових професійної компетентності, що виражається в наявності глибоких і міцних знань з предмету дисципліни.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-17. Здатність самостійно освоювати нові науково-педагогічні, корекційні, ергономічні та оздоровчі теорії та технології; забезпечувати фізичний розвиток, корекцію, реабілітацію і зміцнення здоров'я осіб з особливими освітніми потребами на засадах педагогічної інноватики.

СК-18. Здатність будувати педагогічні й соціальні стосунки на основі загальнолюдських та національних цінностей; поєднувати сучасну спеціальну та інклюзивну освітню практику з глибоким осмисленням теорій і технологій видатних педагогів, психологів, лікарів, філософів.

Програмні результати вивчення дисципліни полягають у наступному:

РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН 22. Володіння базовими уявленнями про основи філософії освіти, психології, педагогіки, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації осіб з особливими освітніми потребами; здатність брати участь у професійних дискусіях та інтерактивних обговореннях, логічно аргументуючи власну точку зору.

Знання:

- історичних аспектів педагогіки раннього віку;
- цілей, принципів та завдань освіти дітей раннього віку;
- закономірностей психофізичного розвитку дитини раннього віку в онтогенезі та дизонтогенезі;
- змісту освіти дітей раннього віку (4 сфери розвитку: фізична, пізнавально-мовленнєва, соціально-особистісна, художньо-естетична.
- особливостей розвитку спілкування і мовлення дитини раннього віку;
- особливостей пізнавально-мовленнєвого розвитку дитини раннього віку;
- особливостей розвитку предметної ігрової діяльності дитини раннього віку;
- оформлення групових приміщень для дітей раннього віку;
- організації планування педагогічної діяльності і спостереження за розвитком дітей;
- методів і прийомів діагностичного обстеження дітей раннього віку із порушеннями психофізичного розвитку, особливості освітньо-розвиткової роботи з ними;
- організації спільної роботи закладів освіти і батьків дітей;

Уміння та навички з предметної області:

- застосування отриманих знань при вирішенні навчально-виховних і науково-методичних завдань під час організації освітньої роботи з дітьми раннього віку у закладах дошкільної освіти;
- здійснення індивідуального та диференційованого підходу до дітей раннього віку;
- облаштування розвиваючого предметного середовища;

- проведення діагностичного обстеження дітей раннього віку із порушеннями психофізичного розвитку;
- співпраця з родинами вихованців.

5. Структура навчальної дисципліни.

Навчальна програма курсу розрахована на 150 годин. Із них: аудиторних – 54 години, самостійної роботи – 86 годин, консультацій – 10 годин.

Видом контролю є *залік*. На вивчення дисципліни за вимогами кредитно-модульної системи відводиться 5 кредитів ECTS.

Навчальна дисципліна включає **три модулі**.

У межах **першого модуля** визначено *три змістові модулі*.

У *першому змістовому модулі* "Педагогіка дітей раннього віку як галузь педагогічної науки" розглядаються питання становлення та розвитку педагогіки раннього віку; основні поняття і категорії педагогічної галузі; цілі, принципи та завдання освіти дітей раннього віку; загальні особливості розвитку дітей у цей віковий період.

У *другому змістовому модулі*, що має назву "Поетапно-віковий розвиток і виховання дітей раннього віку", деталізуються особливості виховання й розвитку дітей протягом раннього дитинства.

У *третьому змістовому модулі* " Організація освітньої роботи з дітьми раннього віку у закладах дошкільної освіти. Діти раннього віку з проблемами у психофізичному розвитку" вивчаються питання розвитку і виховання дітей раннього віку в умовах закладу дошкільної освіти, зокрема у таких сферах, як фізична, пізнавально-мовленнєва, соціально-особистісна, художньо-естетична; оформлення групових приміщень; організація спільної роботи педагогів і батьків вихованців. Висвітлюються питання виховання й розвитку дітей раннього віку, що мають порушення психофізичного розвитку.

Головна спрямованість **другого модуля** (навчальний проект або індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)) полягає у формуванні творчого розуміння і розв'язання проблем університетської освіти.

Третій модуль передбачає здійснення контролю з кожного змістового модуля з метою з'ясування рівня засвоєння студентами змісту конкретного модуля.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Конс.	Сам. роб.	*Форма контролю - контроль на робота
						Бали

Змістовий модуль 1. Педагогіка дітей раннього віку як галузь педагогічної науки						
Тема 1. Історія педагогіки раннього віку. Педагогічна думка про материнство і дитинство	9	2	4	1	10	4
Тема 2. Педагогіка дітей раннього віку на сучасному етапі розвитку суспільства. Цілі, принципи та завдання освіти дітей раннього віку	10	2	4	2	10	4
Тема 3. Особливості фізичного і психічного розвитку дітей раннього віку	11	4	4	1	12	4
Разом за модулем 1	30	8	12	4	32	12
Змістовий модуль 2. Поетапно-віковий розвиток і виховання дітей раннього віку						
Тема 4. Пренатальний період – основа виховання дитини	17	2	4	1	10	4
Тема 5. Виховання та навчання дітей 1-го року життя	13	2	2	1	8	2
Тема 6. Виховання та навчання дітей 2-го року життя	13	2	2	1	8	2
Тема 7. Виховання та навчання дітей 3-го року життя	13	2	2	1	8	2
Разом за модулем 2	56	8	10	4	34	10
Змістовий модуль 3. Організація освітньої роботи з дітьми раннього віку у закладах дошкільної освіти. Діти раннього віку з проблемами у психофізичному розвитку						
Тема 8. Зміст освіти дітей раннього віку (4 основні сфери розвитку) в закладах дошкільної освіти. Організація розвиваючого предметного середовища	19	4	4	1	10	4
Тема 9. Сучасні організаційні форми освіти дітей раннього віку з	19	4	4	1	10	4

порушеннями психофізичного розвитку						
Разом за модулем 3	38	8	8	2	20	8
Види підсумкових робіт (за потреби, на розсуд викладача, кафедри)						Бал
Модульна контрольна робота						60
ІНДЗ						10
Всього годин за курс / Балів	150	24	30	10	86	100

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота базується на самостійній пізнавальній діяльності студентів, стимулює проблемний, дискусійний характер навчання, підвищує творчу активність студентів у процесі оволодіння професійними й загальноосвітніми знаннями. Головна мета самостійної пізнавальної діяльності студентів – навчитися індивідуально здобувати, оновлювати, поповнювати знання, плідно використовувати їх під час навчання та в подальшій професійній діяльності. Самостійна робота студентів базується на принципах розвиваючого навчання, відбувається без безпосередньої участі викладача, але під його керівництвом. У процесі самостійної роботи реалізується основна функція навчального процесу – одержання студентом максимального обсягу знань, їх закріплення і перетворення у стійкі вміння і навички. Завдяки самостійній роботі студенти набувають також здатність: більш чітко й усвідомлено проявляти мотивацію й цілеспрямованість у набутті знань; виховувати в собі самоорганізованість, самоконтроль та інші особистісні якості; заповнювати "інформаційний вакуум" необхідними науковими знаннями; позбутися так званого "явища вторинної неграмотності", зокрема, невміння осмислено читати, аналізувати отриману інформацію, робити власні висновки; формувати мовну компетентність; набувати навичок самостійної роботи для майбутньої професійної діяльності: брати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблеми, знаходити конструктивні рішення, виходити з кризових ситуацій.

Під час вивчення навчальної дисципліни "Розвиток і виховання дітей раннього віку" студентам пропонуються найбільш ефективні форми самостійної роботи: робота з навчальною, науковою, науково-популярною та довідковою літературою; підготовка творчих відповідей на запитання; опрацювання проблемних питань; підготовка доповідей, конспектів, тематичних розвідок, анотацій, рефератів; написання есе; робота з бібліографією; складання тематичних таблиць, схем тощо.

Виконання завдань самостійної роботи перевіряються на практичних заняттях.

Завдання:

1. Заповніть тематичну таблицю:

"Традиційні типи виховання : характерні риси"

авторитарне	природне	вільне	гуманістичне

2. Підготувати творчі доповіді :

1) "Материнська школа" Я.А. Коменського.

2) Питання пріоритету сімейного виховання у спадщині Ж.-Ж. Руссо.

3) Сенсорний і моторний розвиток маленьких дітей у спадщині М. Монтессорі.

4) Роль П.Ф. Лесгафта в розробці теорії сімейного виховання дітей від народження до 8 років.

3. Підготуйте бібліографію джерел на тему: "Педагогічна думка про материнство і дитинство".

4. Охарактеризуйте категорії і поняття, що використовуються у педагогіці раннього віку як особливої дисципліни дошкільної педагогіки.

5. Підготуйте реферат на тему: "Принципи особистісно-орієнтованої педагогіки".

6. Підготуйте твір-есе: "Самоцінність дитячого віку".

7. Підготуйте тематичну розвідку "Методика Гленна Домана".

8. Складіть тематичну таблицю: "Основні дослідницькі методи педагогіки раннього віку".

9. Підготуйте конспект наукових джерел на тему: «Психофізіологічні особливості розвитку дітей молодшого шкільного віку».

10. Підготуйте твір-есе: Розвиток дітей раннього віку в процесі ігрової діяльності.

11. Підготуйте тематичну розвідку "Бізіборд як засіб раннього розвитку дитини".

12. Підготуйте реферат на тему: "Впровадження етно-екологічних ігор в освітню діяльність системи раннього розвитку".

13. Розробіть заняття з розвитку мовлення, природи, сенсорики в ясельно-молодшій групі з використанням матеріалів "Живих картинок" (з фетру) за твором В.О. Сухомлинського "Барвисте коромисло".

14. Підготуйте тематичну розвідку ""Ранній розвиток" дитини за допомогою "Мнемодоріжок"".

15. Підберіть з методичної літератури або розробіть самостійно дидактичні ігри для навчання дітей раннього віку для використання у закладі дошкільної освіти.

16. Складіть бібліографію дидактичних посібників для всебічного розвитку дітей раннього віку.

17. Підготуйте бібліографію праць сучасних науковців (О. Безпалько, І. Зверева, О. Кононко, Г. Лактіонова, Л. Міщик, М. Богуш, О. Долинна, О. Богініч, В. Гальченко

та ін.), в яких розглядаються питання педагогізації батьків, співпраці педагогів з батьками.

18. Підготуйте конспект Програми розвитку дітей від пренатального періоду до 3-х років "Оберіг".

19. Підготуйте конспект Комплексної програми розвитку, навчання і виховання дітей раннього віку "Соняшник".

20. Підготуйте конспект Програми розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" (нова редакція, Ч. І. Від народження до трьох років).

21. Поясніть значення поняття "лонгітюдний принцип визначення фізичного і психічного розвитку дитини раннього віку".

22. Підготуйте реферат на тему: "Служба ранньої допомоги "Левеня" (Львів, 1996 р.)".

23. Складіть тематичну таблицю:

"Основні принципи ранньої допомоги дітям з особливими потребами"

<i>Принцип</i>	<i>Зміст</i>
Принцип розвитку	
Принцип взаємодії	
Принцип включення сім'ї	
Принцип загального характеру втручання (допомоги)	
Принцип реалізації ранньої допомоги у ігровій діяльності	
Принцип інклюзії	

24. Підготуйте конспект статті С.П. Миронової "Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини раннього віку з психофізичними вадами як умова профілактики дезадаптації" (Миронова С.П. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини раннього віку з психофізичними вадами як умова профілактики дезадаптації : Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка. Київ. 2011 С. 316-321.

режим доступу :
file:///C:/Users/VALENT~1/AppData/Local/Temp/znkp_sp_2011_16_45.pdf

Види (форми) індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студентів, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Види ІНДЗ з курсу "Розвиток і виховання дітей раннього віку":

- конспект-презентація із теми (модуля) за заданим планом;
- конспект-презентація із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис;
- конспект першоджерела (базового дослідження з педагогіки);
- повідомлення з теми, рекомендованої викладачем;
- повідомлення з теми (без рекомендації викладача): сучасні відкриття у загальні та спеціальній педагогіці, аналіз інформації, самостійні дослідження;
- участь у створенні тематично-методичних тек, стелажів, стендів, каталогів тощо.

IV. Політика оцінювання

Викладання курсу "Розвиток і виховання дітей раннього віку" базується на активній взаємодії із студентом, а також на політиці академічної доброчесності.

Політика курсу передбачає неприпустимість плагіату та списування під час контрольних робіт. (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

Обов'язковим є виконання всіх поставлених завдань.

Засвоєння пропущеної теми лекції перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропущені практичні заняття студент відпрацьовує відповідно до графіку консультацій.

Якщо студент не ліквідував заборгованість та не набрав мінімальну кількість балів (15 балів) він може бути включеним на повторне вивчення даної дисципліни. Обов'язковим для отримання допуску до заліку є наявність відвідування більш 50% занять та виконання самостійної роботи й індивідуального завдання.

V. Підсумковий контроль

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Змістовий модуль 1. Педагогіка дітей раннього віку як галузь педагогічної науки (усне опитування, тести, завдання)	12
Модульна контрольна робота 1 – тематичні питання, завдання, що потребують творчої відповіді та умінь синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач	20
Змістовий модуль 2. Поетапно-віковий розвиток і виховання дітей раннього віку (усне опитування, тести, завдання)	10

Модульна контрольна робота 2 – тематичні питання, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв’язання практичних задач	20
Змістовий модуль 3. Організація освітньої роботи з дітьми раннього віку у закладах дошкільної освіти. Діти раннього віку з проблемами у психофізичному розвитку (усне опитування, тести, завдання)	8
Модульна контрольна робота 3 – тематичні питання, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв’язання практичних задач	20
Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)	10
Залік:	100

Система поточного й підсумкового контролю знань

Навчальні досягнення студентів із дисципліни "Розвиток і виховання дітей раннього віку" оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів здійснюється з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу. Реферативні дослідження, творчі завдання, конспекти-презентації, анотації прочитаної додаткової літератури, есе тощо, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ☐ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ☐ повний обсяг їх виконання;
- ☐ якість виконання навчальних завдань;
- ☐ самостійність виконання;
- ☐ творчий підхід у виконанні завдань;
- ☐ ініціативність у навчальній діяльності.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань, тестів або в режимі комп'ютерної діагностики.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проєкту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) навчальної дисципліни (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>).

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

Критерії оцінювання

90-100 балів ("відмінно") ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

82-89 балів ("дуже добре") ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. У відповіді студента наявні неточності або незначні помилки.

75-81 балів ("добре") ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та

додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. У відповіді студента наявні помилки.

67-74 балів ("задовільно") ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, що визначається як задовільний й на основі якого може відбуватися подальше навчання і майбутня фахова діяльність, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх за допомогою викладача.

66-60 балів ("достатньо") ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі значні помилки у виконанні практичних завдань, студент здатен усунути їх за допомогою викладача з утрудненням.

59-1 балів ("незадовільно") виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка "незадовільно" ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Барвисте життя : хрестоматія для читання дітям дошкільного віку / упоряд. : Л. В. Лохвицька, Т. К. Андрющенко. Тернопіль : Мандрівець, 2014.
2. Березіна О. М., Гніровська О. З., Линник Т. А. "Грайлик". Програма з організації театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 56 с.
3. Богуш А. М., Гавриш Н. В., Саприкіна О. В. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку : підр. для студентів. К. : ВД "Слово", 2009.
4. Богуш А. М. Теорія і методика розвитку мовлення дітей раннього віку: навч. посіб. К. : ВД "Слово", 2003.
5. Выготский Л. С. Вопросы детской психологии. С.-Петербург : Союз, 1999. 234 с.
6. Гавп Р. Психологія дитини / Пер. з нім. Л. І. Колесниченко. Харків. 1992. 106 с.
7. Голець М. І. Годування материнським молоком із першої півгодини життя до трьох літ. *Оздоровлююче природне харчування, розвантажувальна дієтотерапія* : Праці Міжнар. наук.-практ. конф. Ужгород : Поляна, 2000. С. 20-23.
8. Голець М. І. До історії творення та відродження українських педагогічних термінів на позначення процесів пізнавальної діяльності дитини раннього віку. Наукові записки. 2002. Вип. І. С. 68-76.

9. Голець М. І. Етика матері і дитини : Нариси з історії виховання дітей раннього віку : Навч. посіб. К. : Вища школа. 2005. 159 с.
10. Голець М. І. Материнська школа. *Початкова школа*. 1994. № 1. С. 4-5.
11. Доман Г. Доман Д., Хаги Б. Как сделать ребенка физически совершенным. М. : Аквариум, 1999.
12. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2007. 391 с.
13. Дятленко Н. М. Дитяча психологія: методичні рекомендації щодо самостійної роботи студентів. К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. 34 с.
14. Затія-дивоглядія : Як зробити ляльковий театр другом кожної дитини / авт.-упоряд. : О. О. Тимофєєва, О. В. Борисенко. Вид 2-ге, зі зм. та доп. Тернопіль : Мандрівець, 2014.
15. Калуська Л. В. Комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей раннього віку "Соняшник". Тернопіль : Мандрівець, 2014. 88 с.
16. Комаровский Е. О. Начало жизни вашего ребенка. Харків : Фолио, 1996.
17. Кононко О. Л. Особистісне зростання у ранньому віці: суть та умови сприяння. *Дошкільне виховання*. 2006. № 10. С. 3–7.
18. Коцур Н. Основи педіатрії і гігієни дітей раннього та дошкільного віку : навч. посібник. Чернівці : Книги – ХХІ, 2004. 576 с.
19. Кочерга О. Психофізіологія дітей 1–3 років. К. : Шкільний світ; Вид-во Л. Галіцина, 2006.
20. Кривоніс М. Л., Дроботій О. Л. Сенсорний розвиток дошкільників. Ранній вік. К. : Ранок, 2016. 192с.
21. Лешли Дж. Работать с маленькими детьми, поощрять их развитие и решать проблемы. М. : Просвещение, 1991.
22. Лохвицька Л. В. Барвисте життя: хрестоматія для читання дітям дошкільного віку / упор. : Л. В. Лохвицька, Т. К. Андрющенко. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 344 с.
23. Лохвицька Л. В. Програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку "Про себе треба знати, про себе треба дбати". Тернопіль : Мандрівець, 2014. 120 с.
24. Лохвицька Л. В., Андрющенко Т. К. Сім'я – берегиня здоров'я дитини : навчально-методичний посібник. Вид. 2-ге, допрац. і дооповн. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 248 с.
25. Лохвицька Л. Виховання здорової дитини в сучасній сім'ї. Сім'я – берегиня здоров'я дитини. Навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2010.
26. Манько Н.В. Абілітаційна та корекційно-розвивальна робота з дітьми раннього віку із органічним пошкодженням ЦНС. *Педагогічні науки*. 2014. № LXV. С. 407-413.
27. Манько Н.В. Виявлення та прогнозування відхилень у психомоторному розвитку дітей на ранніх етапах життя. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія*. Ялта: КГУ, 2014. Том 5. Випуск 42. С. 81-87.
28. Манько Н.В. Роль клінічних факторів у виникненні відхилень у домовленнєвому та ранньому мовленнєвому розвитку дітей : *Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании* : Сб. научных трудов SWORLD. Материалы международной научно-практической конференции. 2012. Том 17. № 4. С. 87-92.

29. Масару И. После трех уже поздно. М. : Знание, 1992.
30. Машовець М. Про можливості пренатальної педагогіки. *Дошкільне виховання*. 2003. № 6. С. 12-13.
31. Народні перлини для маленької дитини / упор. О. Яловська. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 408 с.
32. Панченко А. В., Корендо Р. Я., Сітова С. В. Інтегрований перспективно-календарний план. Ранній вік. Осінь К. : Ранок, 2019. 64 с.
33. Первушина О. Настільна книга молодої мами. Щасливий малюк : від народження до 2 років: пер. з рос. Харків : Вид. група "Основа", 2009.
34. Петриківський первоцвіт : методичний посібник / упоряд. : В. І. Купрієнко, Н. О. Міхіна, І. Б. Корінько та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2013.
35. Петриківський первоцвіт. Альбом майбутнього художника. 3-й рік життя / упор. : В. І. Купрієнко, Н. О. Міхіна, І. Б. Корінько та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 16 с.
36. Піроженко Т. О., Ладивір С. О., Карабаєва І. І., Гурковська Т. Л. Розвивальні ігри та вправи для дітей третього-четвертого років життя. 2-ге вид., зі змін та доп. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 64 с.
37. Постанова Кабінету Міністрів України No545 "Про схвалення концепції ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів". *Права інвалідів в Україні*. К.: Сфера, 2002. С. 279-282.
38. Пренатальна і перинатальна педагогіка / авт.-упоряд. : Т. Назаренко, А. Грищенко, Т. Гурковська, О. Долинна та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 80 с.
39. Програма розвитку дитини дошкільного віку "Я у Світі" (нова редакція). У 2 ч. Ч. І. Від народження до трьох років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ "МЦФЕР-Україна", 2014. 204 с.
40. Програма розвитку дітей від пренатального періоду до трьох років "Оберіг". Тернопіль : Мандрівець, 2014. 160 с.
41. Програма художньо-естетичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку "Радість творчості" / Р. М. Борщ, Д. В. Самойлик. Тернопіль : Мандрівець, 2013.
42. Рагозіна В. В. Раннє дитинство у світі. *Вісник Інституту розвитку дитини* : збірник наукових праць. Київ : Видавництво Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, 2015. Вип. 37. С. 83–95.
43. Ранній розвиток дитини – право кожного: зб. матеріалів Всеукраїнського форуму (м. Київ, 20 квітня 2019 р.) : Міністерство освіти і науки України, Національний еколого-натуралістичний центр. К. : НЕНЦ, 2019. 123 с.
44. Рання комплексна діагностика і реабілітація дітей з сенсорними порушеннями : реалії та перспективи : Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю. Статті та лекції. Львів. Український бестселер, 2010. 360 с.
45. Розвивалки. Програма центру розвитку. *Дошкільний заклад*. 2006. № 347. Вкладка. С. 1-16.
46. Розвиток дітей раннього віку в умовах варіативного дошкільної освіти / за ред. Т. М. Доронової, Т. І. Єрофєєва. К. : Обруч, 2010.
47. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні. *Дефектологія*. 2004. № 2. С. 6-10.
48. Спок Б. Ребенок и уход за ним. М. : Фаир, 1995.

49. Сухар В. Пограй зі мною. Розвивальні ігри та вправи для дітей 2-3 року. Харків : Ранок, 2009.
50. Тарасюк В., Титаренко Г., Паламар І., Титаренко Н. Ріст і розвиток людини. К. : Здоров'я, 2002.
51. Терещенко І. А. Адаптація дітей раннього віку до перебування в ДНЗ. *Дитячий садок*. 2006. № 11. С. 3.
52. Тимофєєва О. О. Зати́я-дивоглядія: Як зробити ляльковий театр другом кожної дитини / авт.-упор. : О. О. Тимофєєва, О. В. Борисенко. Вид. 2-ге, змін. та доповн. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 176 с.
53. Тимофєєва О. О. Лялькова вистава – чудова забава. Тернопіль : Мандрівець, 2008.
54. Українська мозаїка: книга для читання в дошкільному закладі і родинному колі / упоряд. : Н. І. Вакуленко, Л. В. Гураш, О. П. Долинна, О. В. Низковська. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 512 с.
55. Фролова А. Н. Умственное воспитание детей раннего возраста. К. : Рад. школа, 1989. 183 с.
56. Шпиц Р. Первый год жизни. М. : Академический проект, 2006.
57. Щиборовська Т. Центр соціально-педагогічної підтримки батьків та дітей раннього віку. *Педагогічний вісник*. 2005. № 3. С. 19-20.
58. Яловська О. О. Пальчики дошкільнят : розвиваємо руку – розвиваємо мозок. 2-ге вид. Тернопіль : Мандрівець, 2013. 228 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fspe=5Fped> / Електронна бібліотека Інституту спеціальної педагогіки і психології ім. М. Ярмаченка.
2. <http://osvita.ua> Освітній портал "Освіта.UA".
3. <http://znannya.info> Інформаційний портал "Знання".
4. Мартинчук О.В., Маруненко І.М., Луцько К.В. Спеціальна педагогіка: нав.посіб. для студентів вищ.навч.закладів. К.: Київ, ун-т ім. Бориса Гринченка, 2017. 364. с.
http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23200/1/O_Martynchuk_I_Marunenko_K_Lutsko_O_Taran_T_Melnichenko_T_Yezhova_SP_KSPKIO_IL.pdf
5. Миронова С.П. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини раннього віку з психофізичними вадами як умова профілактики дезадаптації : Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка. Київ. 2011 С. 316-321. режим доступу : file:///C:/Users/VALENT~1/AppData/Local/Temp/znprk_sp_2011_16_45.pdf
6. Педагогічна допомога дитині раннього віку з особливостями психофізичного розвитку. *Психолог у дитячому садку*. 2013. режим доступу : <https://www.pedrada.com.ua/article/47-pedagogichna-dopomoga-ditini-rannogo-viku-z-osoblivostjami-psikhofizichnogo-rozvitku>
7. Рагозіна В.В. Дитина раннього віку : особливості розвитку. Київ. Режим доступу : [file:///C:/Users/VALENT~1/AppData/Local/Temp/Tmpvd_2015_19\(2\)__18.pdf](file:///C:/Users/VALENT~1/AppData/Local/Temp/Tmpvd_2015_19(2)__18.pdf)

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- навчальний контент (конспекти, розширені плани лекцій або презентації);
- плани практичних занять;
- питання, тести, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю;
- завдання (питання, тести) для модульних контрольних робіт (МКР) / Завдання (інструменти) для оцінки результатів навчання з навчальної дисципліни.